

Vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů k otázce zveřejňování osobních údajů účastníků soudních jednání

V kontextu novinářských dotazů, které reagují na rozdílnou praxi soudů při zveřejňování informací o nařízených soudních jednáních, rekapituluje Úřad pro ochranu osobních údajů své dosavadní závěry v této věci:

1. Dosavadní praxe Ministerstva spravedlnosti (skrže centrální aplikaci InfoSoud/InfoJednání) či jednotlivých soudů při informování veřejnosti o soudních jednáních dosud nebyla předmětem posouzení ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“).

2. Vágně definovaný problém zveřejňování totožnosti účastníků nařízených soudních jednání zásadně rozšiřuje okruh nutných úvah a vyžaduje zodpovězení otázky, v jakém rozsahu je Úřadu vůbec dána zákonná působnost vůči soudům. Podle čl. 55 odst. 3 obecného nařízení nejsou dozorové úřady příslušné k dozoru nad operacemi zpracování, které provádějí soudy jednající **v rámci svých soudních pravomocí**. Vymezení této působnosti není jednoznačné a způsobuje, nejen v České republice, interpretační potíže. Otázka právního režimu podávání informací o probíhajících řízeních (novinářům), včetně osobních údajů, za účelem transparentního informování o jednáních soudů, **je v současné době předmětem řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem EU (C-245/20) a do jejího zodpovězení nelze činit spolehlivé právní závěry**. Do rozhodnutí SDEU musí Úřad respektovat nejednoznačnost právního základu své působnosti, kdy je dohled nad zákonností zpracování osobních údajů soudy obecně zajišťován soudy samotnými (§ 122d zákona o soudech a soudcích).

3. Ve své rozhodovací praxi se Úřad nicméně některými diskutovanými aspekty zabýval a ty je možno nyní vyhodnotit z hlediska obecné platnosti a použitelnosti pro nastavování informační politiky soudů.

4. V rozhodnutí čj. UOOU-02985/19-17 ze dne 15. listopadu 2019 Úřad posuzoval takové zpracování osobních údajů účastníků soudních jednání, které mělo charakter systematického stahování osobních údajů z databází Ministerstva spravedlnosti, jejich časově neomezené uchování a následné propojení s dalšími údaji, což vedlo mimo jiné k využití těchto údajů pro faktickou deanonymizaci zveřejněných soudních rozhodnutí. Předmětem posouzení tedy byl způsob následného zpracování získaných osobních údajů třetí stranou, nikoliv samotná praxe soudů či Ministerstva spravedlnosti. S výše zdůrazněnou výhradou nejistoty o rozsahu působnosti Úřadu lze připomenout toliko obecná východiska uvedeného rozhodnutí, jež mohou být nápomocna pro orientaci v problematice:

a. Veřejná kontrola výkonu soudní moci je jedním ze zdrojů demokratické legitimacy rozhodovací činnosti soudů.¹ V podmínkách českého právního řádu je zajišťována (mimo jiné) prostřednictvím zásady veřejnosti jednání před soudem. K tomuto cíli může přispět i veřejné informování o všech nařízených jednáních s označením stran (nyní bez ohledu na míru konkrétnosti dle aktuální praxe).

b. Pro postup soudů, který směřuje k veřejné kontrole výkonu soudní moci za použití osobních údajů účastníků řízení, lze hledat oporu v právu jako pro zpracování, které je *nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce*.

c. S přihlédnutím k obecným zásadám přiměřenosti, účelového omezení a časového omezení formuloval Úřad myšlenku, že „[k]ontrola soudního řízení v konkrétní věci (ve věci

¹ Např. Visinger, R. Soudní dohled. Wolters Kluwer, 2019, s. 1.

identifikovaných účastníků) se tak ex ante projevuje účastí veřejnosti při jednání soudu a naplňuje se veřejným vyhlášením rozsudku. V tom lze spatřovat těžiště demokratické legitimacy výkonu soudní moci. Je přitom nesporné, že dostatek informací ze soudních řízení k naplnění tohoto cíle poskytuje sám stát, resp. soudy a státní správa soudů, a to zcela dostatečnými a přiměřenými prostředky [pozn. konstatován stav v roce 2019 z toho hlediska, zda neexistuje deficit při naplňování zásady veřejnosti, nikoliv z hlediska, zda je konkrétní provedení v souladu s obecným nařízením].

Po skončení konkrétního soudního řízení však již (plošná) identifikace účastníků řízení není nezbytnou podmínkou pro naplnění této funkce. Kontrola výkonu soudnictví ex post se na základě zveřejňovaných (veskrze anonymizovaných) rozsudků koncentruje na obecnější aspekty: jednotnost a konzistenci rozhodování, sledování vývoje judikatury v čase, zjišťování justičních excesů apod., to však již bez ohledu na totožnost účastníků řízení. Kontrola výkonu soudnictví z hlediska přístupu k informacím o průběhu a výsledku soudního řízení nemá být samoučelným nástrojem uspokojování subjektivní zvědavosti, nýbrž má působit jako demokratický korektiv soudce při jeho činnosti v konkrétním řízení (nikoliv však k nátlaku na soudce v konkrétní věci). Má být prevencí před libovůlí, rozhodováním kabinetní justice a před celkovým ‚zapouzdrěním‘ moci soudní. Rozhodnutím v konkrétní věci však tato specifická funkce v zásadě vyčerpává, neboť věc konkrétního účastníka je uzavřena (s výjimkou dalšího procesního postupu, který však není v dispozici veřejnosti).“

5. Dosavadní závěry Úřadu v daném kontextu nepřímou konstatovaly dostatečnost (nikoliv povinnost) zveřejňování osobních údajů a směřovaly ke zdůraznění, že nezbytnost v daném případě a současně účelnost zveřejnění osobních údajů účastníků se projevuje v různých fázích řízení nestejně. To příkladmo znamená, že pro dočasné zveřejnění osobních údajů účastníků řízení pro účely informování veřejnosti o soudním jednání je možno snáze najít argumenty než pro zveřejnění týchž osobních údajů po skončení řízení.

6. Při posouzení zveřejňování osobních údajů účastníků soudních jednání soudy nelze přehlédnout obecnější zásadu transparentnosti, která se v současné demokratické společnosti prosazuje napříč oblastmi výkonu státní moci a za použití komunikačních kanálů založených na využití internetu. Z praktických poznatků plyne, že elektronizace osobních údajů není jen pouhou změnou jejich formy, nýbrž že vyžaduje další doplňující úvahy a opatření.

7. Technické řešení, bude-li využívat osobní údaje, by mělo respektovat uvedené limity, tedy mimo jiné bránit zneužití zveřejňovaných údajů jejich systematickým a plošným stahováním a neomezeným uchováváním. Zvláštní ohledy na nezletilé a zranitelné skupiny apod. (jejich osobní údaje) tím nejsou dotčeny. Dále je třeba zvážit, zda sledovaný účel vyžaduje neomezený přístup anonymních uživatelů k osobním údajům účastníků řízení či zda není vhodné přístup usměrňovat (individualizovat).

8. Jeví se jako žádoucí, aby shodné postupy byly dodržovány na každém ze stupňů soudní soustavy v celé České republice, aby se předešlo rozdílné regionálně podmíněné úrovni ochrany osobních údajů a v důsledku i dalších aspektů práva na soukromí (přičemž i informace poskytované veřejnosti by měly mít stejnou kvalitu).

9. Úřad uzavírá, že obecné nařízení a priori nevyklučuje časově a účelově omezené zveřejňování osobních údajů účastníků řízení při zvážení dalších naznačených možností snížení rizik jejich zneužití. Je odpovědností soudů ustálit model vyváženě a účelně, zvláště v plné míře uvážit, jakými šetrnými nástroji lze dosáhnout naplnění požadavku na veřejnou kontrolu výkonu soudní moci.